

Stockholm, 21 november 2005

Till Miljö- och samhälls-
byggnads- förvaltningens
expedition

149 81 Nynäshamn

Synpunkter på förslag till program för detaljplan Stockholm/Nynäshamns hamn, Norvikudden i Nynäshamns kommun

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen anser

- att Norvikudden inte är ett lämpligt geografiskt läge för industriverksamhet som inkluderar en ny hamn som bl.a. hanterar gods med mål utanför regionen,
- att miljöbedömningen måste bli tillräckligt ambitiös bland annat när det gäller naturvärden, trafik, vattenmiljö, rekreation och naturresurser,
- samt att kommunen inte okritiskt får ta över exploatörernas uppgifter och bedömningar. Det är väsentligt att rollen som planerare utövas av kommunen, inte av exploatören.

Synpunkter på den planerade hamnen

Naturskyddsföreningen i Stockholms län (föreningen) menar att Norvik inte är rätt läge för etablering av en ny storhamn och andra logistiktjänster. En ny, modern hamn måste ha möjlighet till miljövänlig vidaretransport av gods på land, och det innebär först och främst bra spårförbindelser så att det huvudsakligen blir tågtransporter som kommer att föra godset vidare till slutmålet. Norvikuddens läge i förhållande till marknaden och tillgänglig infrastruktur är dock dåligt. Visserligen kommer väg 73 att byggas ut, men järnvägskapacitet för godstransporter saknas. Om hamnen överhuvudtaget byggs måste problemet med den otillräckliga spårkapaciteten lösas först. Vidare måste det visas hur det kan säkerställas

att en så stor del av godset som möjligt transporteras till/från hamnen på järnväg.

Det är också oroväckande och motsägelsefullt när såväl hamnbolaget som kommunen marknadsför hamnetableringen som en miljöinvestering där stora delar av godset sägs ska transporteras till/från hamnen på spår, samtidigt som uttalanden om det fördelaktiga läget som Nynäshamn påstås ha syftar på utbyggnaden av väg 73. Om huvudsakligen spår gäller för den framtida vidaretransporten på land har Nynäshamn ett dåligt läge. Om huvudsakligen väg gäller går godset vidare på lastbilar och Norvik kan då knappast anses vara en miljöinvestering då lastbilstrafiken kommer att öka.

Redan idag kan en ökning av lastbilstrafiken på den för tung trafik olämpliga väg 225 konstateras. Den kommer att växa om en ny hamn etableras. Vilken väg ska godset som antas vara på väg till Mälardalen ta om inte väg 225? Södertörnsleden är inget alternativ än, och det är tveksamt om en utbyggnad kan genomföras. Dessutom kommer en stor del av godset som kommer som trailers på Ro/Ro-fartygen att ha mål längre söderut, om man utgår ifrån dagens transportflöden. I detta perspektiv förefaller Nynäshamns läge föga fördelaktigt, och hotet realistiskt att en motorled över Himmerfjärden (E4-syd) kommer att krävas och långsiktigt att byggas – för skattebetalarnas miljarder och med stora och oåterkalleliga naturintrång som följd. Tidigare utredningar har för övrigt sett motorleden E4-syd som en förutsättning för en storhamn vid Norvik, jfr den fördjupade översiktsplanen för Nynäshamns tätort (s. 105ff).

Stockholms hamn har framfört att man hoppas kunna ta emot containerfartyg som idag anlöper sydsvenska hamnar och där vidaretransport till slutmål inom Mälardalsregionen sker med lastbil. Föreningen håller med om att det vore fördelaktigt för miljön om transporter söderifrån till Mälardalsregionen sker så långt som möjligt med fartyg, samtidigt som miljöfördelarna av detta mycket beror på fartygens miljöprestanda. Frågan måste dock ställas varför fartygen skulle söka sig till Nynäshamn när befintliga hamnar nära Mälardalsregionen som tex Oxelösund likaväl kan hantera denna trafik. Användes befintliga hamnar blir naturintrången pga vägsatsningar (utbyggd väg 225 eller ny E4-syd) mindre, vilket är bättre för miljön. Transporter från Oxelösund till många mål inom Mälardalen är inte nödvändigtvis längre än samma transport från Norvik. Vinsten för Nynäshamn vore att kunna öppna för etablering av

småskaliga verksamheter och bostäder vid Norvikudden, vilket långsiktigt borde gynna invånarna och Nynäshamns utveckling som skärgårdskommun mer än tung industri.

Det åligger hamnbolaget att visa att den planerade lokaliseringen vid Norvik är den bästa även utifrån ett miljöperspektiv. Miljöprövningen enligt miljöbalken är påbörjat, men har inte kommit längre än till tidigt samråd. Det är förbryllande att Nynäshamns kommun satsar resurser och energi på att upprätta en detaljplan för en verksamhet som möjligtvis inte får tillstånd. Föreningen har också svårt att se att etableringen av tung transportindustri skulle vara gynnsam för Nynäshamns invånare. Buller och luftföroreningar kommer att öka, skärgårdsturism eventuellt att minska eftersom man måste räkna med att Nynäshamns attraktivitet som skärgårdskommun avtar.

Angående underlagsmaterialet (detaljplaneprogram, dnr 1998.0333/214) konstaterar föreningen också överraskad, att stora delar av texten som beskriver hamnplanerna och deras bakgrund verkar vara direkt tagna från hamnbolagets samrådshandling inom ramen för tidigt samråd i september 2005. En verksamhetsutövare/markägare har i många fall andra intressen än en kommun som bör se till sina invånares bästa. Därför är det angeläget att kommunen tar sitt planmonopol på allvar och granskar förutsättningar och konsekvenser av en industrietablering noggrant innan och under detaljplaneprocessen. Att kommunen citerar hamnen i samrådsmaterialet utan att tydliggöra att det handlar om citat inger dessvärre inget större förtroende för en oberoende process från kommunens sida. Om kommunen inte väljer att försöka avstyra hamnens och NCC:s planer på industriverksamhet vid Norvikudden borde den fortsatta hanteringen av detaljplanen kännetecknas av större oberoende från verksamhetsutövarens syn på situationen, dess förutsättningar och konsekvenser.

I samrådsmaterialet beskrivs vidare en eventuell etablering av en ny hamn vid Norvik som en utbyggnad av den befintliga hamnen i Nynäshamn. Föreningen anser att en hamn vid Norvik inte kan anses vara en anläggning inom ramen för den befintliga hamnen i Nynäshamn då den ligger tydligt avskilt på annan plats i kommunen. En eventuell anläggning vid Norvik måste anses vara och prövas som en ny hamn.

I spåret av nedläggningarna av Musköbasen och Ericsson i Nynäshamn har nya arbetstillfällen använts som argument för Norvik. Men det finns troligen bättre och billigare arbetsmarknadspolitiska åtgärder än att bygga en hamn som kan visa sig vara olönsam på grund av orealistiska lönsamhetskalkyler och konkurrens från andra hamnar med gynnsammare läge. Att bygga dubbelspår på Nynäsbanan skulle ge bättre pendeltågsförbindelser för nynäshamnsborna och därmed en smidigare tillgång till en större arbetsmarknad.

Synpunkter på miljöbedömningen (miljökonsekvensbeskrivning)

Naturvärden

Skogsvårdsstyrelsen har under hösten 2005 genomfört en naturvärdesinventering av större delen av programområdet. Inventeringen visade att 33 hektar av det cirka 100 hektar inventerade området kännetecknas av höga eller mycket höga naturvärden. Två nyckelbiotoper hittades, dels Norvikholmen (4 hektar) och dels ett 9 hektar stort område sydväst om Norvikudden. Vidare upptäckte inventeringen fyra naturvärdesobjekt på sammanlagt 20 hektar. Nyckelbiotoperna och naturvärdesobjekten hotas alla av de exploateringar som detaljplaneprogrammet beskriver. Inventeringsresultat framgår av Skogsvårdsstyrelsens databas Skogens Pärlor. Dessutom kommer dokumentation om inventeringen att översändas separat till kommunen. Föreningen anser att de studier av programområdets flora och fauna som ska genomföras inom ramen för miljöbedömningen ska utformas på ett sätt som kompletterar de befintliga inventeringsresultaten så bra som möjligt. Nyckelbiotopsinventeringen indikerar att sällsynta insekter och svampar kan förväntas finnas i områdets gamla och relativt orörda tallskogar. Följaktligen bör exempelvis en inventering av insekter och svampar ingå i kommande inventeringsarbete. Förslagsvis inhämtas synpunkter angående inventeringarnas uppläggning från Skogsvårdsstyrelsen.

Trafiken: mer buller, luftföroreningar, olyckor

Trafiken på kommunens vägar och i farleden till/från Norvik kommer att öka mycket. Hälso- och miljöpåverkan både från transporterna till/från hamnen och från verksamheten inom industriområdet måste undersökas och bedömas. Även risken för fler allvarliga olyckor ingår här. För att vara rättvisande får denna del av miljöbedömningen inte begränsa sig till programområdet och dess näraliggande anslutningsvägar, utan även visa vilka effekter av trafiken som uppstår i olika delar av kommunen, inklusive indirekta effekter som krav på nya vägar. Ytterligare en viktig punkt är miljöpåverkan från fartyg i hamnområdet, antingen under manövrering i hamnbassängen eller när de ligger vid kaj.

Vattenmiljön

I detaljplaneprogrammet skrivs att "vattenområdet som berörs av hamnverksamheten bedöms inte ha något större skyddsvärde med avseende på fiske, bottenfauna eller flora" (s. 10). Denna bedömning sker utan någon som helst hänvisning till något faktaunderlag, vilket föreningen anser är uppseendeväckande. Arbetet med miljöbedömningen bör innehålla en noggrann inventering av vattenmiljön för att exempelvis konstatera i vilken grad habitat av betydelse för fisk existerar inom vattenområdet. Förekomst av eventuella miljögifter på bottenarna bör också undersökas.

Friluftsliv och rekreation

Programområdet bildar tillsammans med Alhagens våtmark det enda havsnära lättillgängliga rekreationsområde som finns för invånarna i norra delen av Nynäshamns tätort. Miljöbedömningen bör innehålla en noggrann analys av hur rekreationsvärden påverkas av de planerade exploateringarna. Vidare bör det beskrivas hur rekreationsvärdena förknippade med Alhagens våtmark kan skyddas från inverkan från hamnen och industriområdet, om dessa exploateringar förverkligas. Vidare är vattendelen av programområdet livligt trafikerat av fritidsbåtar. Miljöbedömningen bör analysera hur fritidsbåtstrafiken påverkas av de eventuella restriktioner som den planerade hamnverksamheten medför.

Naturresurser

Inom arbetsområdet planeras ett storskaligt borttagande av befintliga berg trots de höga naturvärden som finns där. Det är viktigt att detta planerade bergguttag betraktas utifrån ett helhetsperspektiv när det gäller behovet av bergmassor i Nynäshamns kommun och angränsande kommuner. Ansvarig kommunpolitiker har tidigare utlovat upprättandet av en allmän hushållningsplan för grus- och bergmassor, och i denna bör hänsyn tas till det planerade borttagandet av berg på Norvikudden. Om exploateringen förverkligas minskar detta rimligen behovet av bergtäkter på andra håll i kommunen.

Övrigt

Föreningens menar att det är mycket viktigt att kommunen inte okritiskt tar över exploatörernas uppgifter och bedömningar. Kommunen har ett ansvar för sina planprocesser, och det är väsentligt att rollen som planerare utövas av kommunen, inte av exploatören. Detaljplaneprocessen inkl miljöbedömningen ska kunna ge ett tydligt svar på vilka effekter den planerade etableringen vid Norvik kommer att ha. Den fråga som kommunen måste ställa sig är vilken nytta man kommer att ha av denna etablering, och vilka oönskade hälso- och miljöeffekter som kommer att drabba kommuninvånarna.

.....

Mårten Wallberg

Ordförande